

Motion till riksdagen

1989/90:Jo267

av Annika Åhnberg m.fl. (vpk)

Ekologiskt jordbruk

Satsa på ekologiskt jordbruk

Jordbrukets negativa miljökonsekvenser är idag väl kända. Läckage av näringsämnen till vattendrag och hav är en sådan effekt. Infiltration i brunnar och grundvatten av bekämpningsmedel är en annan. Utarmning av flora och fauna är effekter av det alltmer ensidiga odlingslandskapet.

Jordbruket; del i en ekologiskt fungerande helhet

Men bilden av jordbrukets miljöpåverkan är inte ensidigt negativ. Tack vare jordbruket har vi i skogs- och mellanbygder fortfarande ett kulturlandskap, fastän idag ofta hotat av igenväxning. Den fortsatta minskningen av jordbrukets omfattning framför allt i dessa bygder måste stoppas. Tyvärr råder inom jordbruket idag brist på framtidstro. Detta är mycket hotfull inför framtiden. Att vända detta hot om avveckling av jordbruket till en utveckling, är en av våra mest angelägna uppgifter.

Två vägar

Framtidens jordbruk måste baseras på förnyelsebara resurser. Vägarna dit är två, dels en snabb utveckling av det konventionella jordbruket till en bättre ekologisk anpassning, dels en utvidgning av ett ekologiskt lantbruk, det som ofta kallas alternativ odling.

Snabb utveckling för alternativ odling

Denna motion tar upp behovet av satsningar på det ekologiska lantbruket. Den alternativa odlingen befinner sig nu i en mycket snabb utvecklingsprocess. Den alternativa odlingen är därmed en glädjefylld kontrast till det konventionella jordbruket. Bara för drygt ett år sedan uppgick den alternativt odlade arealen till ca 10 000 ha (av totalt 2,9 milj ha åkermark i landet). Under 1989 har denna areal fyrdubblats. Under året har dessutom försäljning av alternativt producerad mjölk startat. Till denna starka frammarsch finns flera orsaker.

Efterfrågan på alternativa produkter blir allt större i takt med att människors miljömedvetenhet ökar. De lantbrukare som tidigt gick över till alter-

nativ odling har kunnat visa goda resultat som manat till efterföljd. Den hållfulla kritikerkör som för några år sedan allt som oftast ordade om "flum-meri" och "gröna vågen" har tystnat.

Mot. 1989/90
Jo267

Utökat omställningsstöd

Det tillfälliga omställningsstöd för alternativ odling som kommit till stånd under 1989 har också spelat stor roll för det genombrott som den alternativa odlingen nu får. VPK hälsade detta stöd med tillfredsställelse men vi ansåg att det i många delar var alltför inskränkt och otillräckligt. Det gångna året har bekräftat våra ställningstaganden. Vi vill därför nu föreslå att det tillfälliga stödet går över i ett långsiktigt stöd för etablering av alternativ odling.

Lika belopp i hela landet

Det tillfälliga stödet finansierades inom ramen för statens delansvar för spannmålsöverskottet och nivån på ersättningen beräknades på samma sätt som ersättningen för areal i "omställning 90-programmet", d v s mellan 700 och 2 900 kr. per hektar och år. Vi föreslår att det nya stödet utgår med samma belopp i hela landet och att nivån fastläggs efter förhandlingar med representanter för alternativodlarna.

Alternativ odling av frukt och grönsaker

Det tidigare tillfälliga omställningsstödet blev p g a kopplingen till Omställning 90 begränsat till att gälla areal som använts för prisreglerade grödor. Men inte minst ur konsumentaspekt är det lika angeläget med ett stöd till etablering av alternativ odling av frukt och grönsaker. Vi föreslår därför att regeringen får i uppdrag att under året inrätta ett sådant stöd. Vi föreslår att fem miljoner kronor reserveras i budgeten för detta ändamål.

På-plats-givna resurser är grunden

Ett ekologiskt lantbruk baseras på de resurser, som finns tillgängliga. Målet är en cirkulation av dessa resurser, där människans behov av livsmedel blir en fungerande del i helheten. Vårt samhälle har för länge sedan avlägsnat sig från ett sådant kretslopp. Det är därför förenat med svårigheter att på nytt bygga upp sådana system utifrån enskilda jordbruksföretag. Men det är oerhört viktigt att arbetet på en sådan utveckling fortsätter och intensifieras.

Vi föreslår därför att ett projektstöd för egen produktion av kväve, energi och drivmedel inom jordbruket inrättas.

Stödet bör utgå i form av projektanslag efter prövning i varje enskilt fall. Exempel på angelägna försök är: biogasproduktion från vallodling och drivmedel framställt från rapsodling. Ett jordbruksföretag kan förse sin närmaste omgivning med t.ex. drivmedel. Därigenom kan behovet av fossila bränslen minskas.

Mer forskning och utveckling

Det behövs mycket mer av forskning och framför allt utveckling av olika delar av det ekologiska lantbruket. Ovan nämnda produktion av drivmedel och

energi är sådana projekt, men det finns många andra behov. Sortutveckling, näringsanalyser m m. Av det ekologiska lantbrukets helhetssyn följer med nödvändighet ett behov av tvärvetenskaplighet inom forskning och utveckling.

Mot. 1989/90
Jo267

Vi föreslår att forskning och utveckling när det gäller alternativ odling ges högre prioritet vid Sveriges Lantbruksuniversitet, samt att denna forskning och utveckling ges möjlighet att verka tvärvetenskapligt, genom att det fristående sekretariatet för alternativ odling återupprättas.

Utökad rådgivning

Resurserna för rådgivning i alternativ odling är alltför små hos lantbruksnämnderna. Vi föreslår därför att 1 miljon kronor anslås till lantbruksstyrelsen för inrättandet av tre nya tjänster för rådgivning i alternativ odling. Behovet är särskilt stort tack vare den snabba ökning av alternativ odling som nu pågår.

Marknadsföringsinsatser är nödvändiga

Den snabba utvecklingen för den alternativa odlingen är mycket positiv. Men det är nödvändigt att samhället också bidrar med insatser för ökad marknadsföring av de alternativt odlade produkterna. Intresset från de stora livsmedelskedjorna är begränsat. Alternativodlarnas egna organisationer behöver därför i den speciella situation som råder tillfälligt stöd för att öka sina marknadsföringsinsatser. Risken är annars att de alternativa produkterna inte får avsättning samtidigt som konsumenterna inte kan få tillgång till de alternativa produkter de efterfrågar. Vi föreslår därför att 2 mkr anslås till lantbruksstyrelsen för ökad marknadsföring via alternativodlarnas organisationer.

Stöd till de ideella organisationernas arbete

En mycket stor del av arbetet med rådgivning och information till lantbrukare, kontroll av produkter och information till konsumenterna görs av ideella organisationer som KRAV (Kontrollföreningen för alternativ odling), ARF (Alternativodlarnas riksförbund) och SAO (Samarbetsgruppen för alternativ odling), FOBO (Förbundet Organisk Biologisk odling), Biodynamiska föreningen m fl. Också de ideella organisationerna behöver i den här snabba omställningsprocessen tillfälligt stöd för att t.ex. kunna ha någon anställd föreningsfunktionär. Vi föreslår därför att lantbruksstyrelsen får 2 miljoner kronor att fördela till alternativa odlares organisationer.

Småskalig livsmedelsförädling

I det förslag till ny livsmedelspolitik som nu är under utarbetande betonas behovet av stöd till småskalig livsmedelsförädling. Detta stämmer väl överens med målen för ett ekologiskt lantbruk. Vi föreslår därför att förädling av livsmedel från alternativ odling, (inbegripet mjölk- och köttproduktion), särskilt beaktas vid fördelningen av anslag för småskalig livsmedelsförädling.

Det behövs också en översyn av de lagar, förordningar och föreskrifter som gäller för livsmedelsproduktion. Annars kan de bli en hämsko på denna angelägna utveckling. Alternativt producerat kött måste slaktas separat och hänsyn till djuren gör det också önskvärt med småskalig slakt, helst på gården. En sådan hantering måste vara möjlig inom ramen för samhällets regler för livsmedelskontroll. Idag är det inte alltid så.

Samma krav på importerat och inhemskt

En under senare år ständigt återkommande fråga i debatten kring livsmedel och jordbruk är kraven på skärpt kontroll av importerade livsmedel. Vi skapar en helt orimlig situation för det svenska jordbruket när vi ställer höga krav på djurskydd, miljöhänsyn och livsmedelskvalitet, men tillåter import av livsmedel som framställts utan sådana krav.

Riksdagen beslöt våren 1989 att konsumentkrav skall kunna utgöra en laglig grund för förbud eller restriktioner på importerade livsmedel. Detta nya lagrum är fullt möjligt att använda även när det gäller andra kvalitetskrav. Sverige måste också i internationella sammanhang verka för att detta synsätt accepteras.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen beslutar inrätta ett långsiktigt stöd till alternativ odling,
2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till utformningen av ett sådant stöd i enlighet med vad i motionen anförts,
3. att riksdagen reserverar medel på 1 000 kronors anslag för stöd till alternativ odling,
4. att riksdagen beslutar inrätta ett stöd för alternativ produktion av frukt och grönsaker,
5. att riksdagen hos regeringen begär förslag till utformningen av ett sådant stöd,
6. att riksdagen anslår 5 milj. kr. för stöd till alternativ produktion av frukt och grönsaker,
[att riksdagen beslutar inrätta ett projektstöd för utveckling av produktion av energi och drivmedel,¹⁾
[att riksdagen hos regeringen begär förslag till riktlinjer för ett sådant projektstöd i enlighet med vad i motionen anförts.¹⁾
[att riksdagen anslår 5 milj. kr. till projektstöd för egenproducerad energi och drivmedel inom jordbruket.¹⁾
7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om forskning och utveckling när det gäller alternativ odling,
8. att riksdagen anslår 1 milj. kr. till lantbruksstyrelsen för inrättandet av tre tjänster för rådgivning i alternativ odling,
9. att riksdagen anslår 2 milj. kr. till lantbruksstyrelsen för marknadsföringsinsatser för alternativprodukter i enlighet med vad som i motionen sägs.

10. att riksdagen anslår 2 milj. kr. till lantbruksstyrelsen att fördela till de organisationer som företräder alternativ odling,

Mot. 1989/90

Jo267

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utveckling av småskalig livsmedelsförädling,

12. att riksdagen beslutar att samma krav skall gälla för importerade som för inhemska livsmedel i enlighet med vad som i motionen anförts,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om Sveriges roll vid internationella förhandlingar angående livsmedelskvalitet.

Stockholm den 24 januari 1990

Annika Åhnberg (vpk)

Jan-Olof Ragnarsson (vpk)

Viola Claesson (vpk)

Jan Strömdahl (vpk)

Rolf L Nilson (vpk)

Bengt Hurtig (vpk)

